

Pro erudovanost článku *Muzikoterapie po Japonsku*, vydaném v časopise *Arteterapie* č 40/2016, došlo k tomu, že se již nedostalo na perličky z cest, které jsou vždy tím pikantním kořením, které podtrhává cestovatelská zjištění.

V textu se i odkazují na policejní zápis, při ztrátě dokladů, který byl datován do roku 27 a zde je vysvětleno.

POSTŘEHY Z CESTY

Japonština – není od věci se naučit pár slov v dané řeči. *Dobrý den* = *Konichiwa* (koničiva) se dalo lehce zapamatovat neb je slyšet všude. Lehce se dalo zapamatovat i *Dobré ráno* = *Ohavo*, které je velmi intuitivní pro zapamatování v souvislosti s ranním časem a analogií možného prvotního zhlédnutí sebesama či vůbec potkáním obdobné osoby. Po dvou dnech používání jsem však byl upozorněn, že se neříká *Ohavo*, ale *Ohajo*. I tak si zdravici po ránu dobře pamatuji. Dále se hojně *Děkuje* = *Arigatou* a pro zdůraznění uctivosti se používá slova *Gozaimas*, které se vyslovuje za daným významovým slovem: *Arigatou Gozaimas. Konichiwa Gozaimas. Ohavo Gozeimas* pak z předchozího jasně evokuje, že nelze ani použít, natož aby bylo správně.

Dárky velice rádi přijímají, jako projev uctivosti. Rádi si potrpí na osobních darech, které nenesou znaky univerzálnosti. Některými jsem byl vybaven univerzitou. „Firemní“ předměty, trička s potiskem, čokolády, čaje aj. nejsou moc vhodné. Ale nuž *rybička* s univerzitním logem udělal velikou radost. Osobně jsem přibalil plzeňské pivo a becherovku, které naopak znaky univerzálnosti sice mají, ale jasně symbolizují ČR. Kupodivu tyto byly velmi hodnocené.

Roky se udávají a jsou značeny podle období a délky vlády daného císaře. Období Hensei nese jméno současného císaře Akihita. Ten nastoupil na trůn 8.1.1989 a od tohoto dne začíná rok H1. Letošní rok 2016 je tedy uváděn jako H28. Dle toho byla použita i zkratka roku v oficiálním protokolu zápisu na policii, při oznámení ztráty mého pasu. Což jsem chvíli nechápal, jak že jsem se ocitnul v roce 1927 resp. 2027. Pro úplnost dodám, že předchozí období Šówa bylo jedno z nejdelších v historii Japonska. Akihitův otec, císař Hirohito vládl 64 let (1926-1989) a den jeho úmrtí tj. 7.1.1989 představoval ještě rok S64. Tedy v období změny císaře, při jeho úmrtí, se v našem chápání běžného roku objeví dvojí značení, rozdělené daným dnem. V tomto případě rok 1989 představoval roky S64 a H1. Japonsko je císařstvím, kde se pozice dědí.

Japonci vstávají ráno kolem šesté hodiny, cvičí a od osmi, půl deváté pracují. Běžně odcházejí ze zaměstnání kolem šesté hodiny podvečerní. Hodně cestují, i za prací, a o víkendech do přírody, do hor a rádi si vše fotí. Tedy mé dotazy, zda mohu fotit v sociálním zařízení, byl v podstatě zbytečným, neboť toto je věc samozřejmá. S ohledem na cestování je dopravní síť velmi hustá.

Velmi rádi relaxují. K tomu využívají bohaté horké prameny, které vyvěrají z vulkanických podloží. Tyto koupele – **Sentó**, mají k dispozici i na hotelích a jsou volně přístupné. Relaxují zvláště muži a ženy. Celý relaxační proces lze přirovnat našemu saunování, jen s tím rozdílem, že používají horkou koupel, při které si na hlavu dávají malý ručník. Nepřišel jsem však na to, proč. Já jej dával za krk, abych se pohodlně opřel o hranu bazénku a nesklouzával až na dno.

Součástí výbavy těchto prostor jsou volně dostupné ručníky, mýdla, kartáčky na zuby, šampony, holení, ..., u dam předpokládám obdobnou výbavu. Prostě stačí jen do Sentó vstoupit.

Dalším relaxačním standardem bývá **WC a prkénko se sprškou**. I v tomto oboru lze poznat vyspělost japonských informačních technologií. Posezení se tak stává pravou slastí s možností volby různých teplot, tlaků a směrů. Takového prkénko je tak i vhodným tipem na dárek dovezený z této země. Pro požitkáře jistá rada, a z ostatních se jistě rázem stanou požitkáři.

Postele nejsou běžně používány, obvykle se leží na rohožích či matracích. Postele jako takové jsou především v hotelech a nevěstincích. Tedy *postel* může být i kontrolním předmětem, kde se právě nacházím. Možná podobnost v používání postelí nese i fakt, že po prostudování nabídkových letáků uvnitř svého hotelového pokoje, jsem objevil i erotické služby. Ty ale nebyly součástí běžné ceny.

Vytápění se v domech nepoužívá. Případně pouze pod stolem, u kterého se sedí. Což jsem zažil i v restauracích. Hotely pak mají centrální přívod čerstvého teplého vzduchu, okna ale nejdou otevřít. V případě, že je hostu příliš teplo, zapne si zařízení na ochlazování, které vytváří v místnosti chlad. Mícháním obojího dojde k požadované teplotě.

Hotely a vlastní ubytování jsou poměrně drahé. Malý pokoj s vlastním sociálním zařízením jednoduchého typu, v naší cenové hladině cca 500,- Kč ve městě velikosti Pardubice, přijde průměrně na 2000,- Kč (10000 yenu). Levnější jsou pak již společné ubytovny/pokoje, kde je cenová hladina 800-1500,- Kč. Nejlevnější je pak tzv. kapslové ubytování. Pro orientaci si jej lze představit jako márnici s boxy o velikosti 1x1m a hloubce cca 2m, mozaikově uspořádané. Tam se člověk zasune pouze pro přespání. Uvnitř se nachází výklopná televize a internet. Kam se dávají osobní věci, je otázka. Ceny těchto kapslí se pohybují mezi 400 – 800,- Kč.

Ponožky jsou jednou z důležitých součástí oděvu, neboť všude v objektech dochází k přezouvání. Proto je potřeba dát si pozor na jejich celistvost. Když se jde do restaurace, u vstupu jsou botníky a uvnitř se chodí na boso. Při vstupu do areálu zařízení se přezouvá do nabízených pantoflí. Pracovně jsem je pojmenoval unisex-unisize-uniside, tedy jedné velikosti a bez označení, zda jsou pravé nebo levé, protože jsou jen rovné. Což může být chápáno i jako preventivní prostředek ortopedických potíží chodidel, např. vybočených palců, kdy se tímto tvarují pěkně do roviny. Při vstupu na toaletu jsou v místnosti speciální gumové pantofle, kde se opět přezouvá. Přezouvají se prostě rádi.

Klanění je běžnou součástí pozdravů, či poděkování. Příliš nevyhledávají fyzický kontakt (podávání rukou), včetně očního, ten se považuje za nezdvořilý. Úklonem doprovázejí i další činnosti např. předání vizitek, podání tašky, ale zaregistroval jsem úklony během telefonického hovoru. Dle míry úcty, pak může být i opakovaný. Úklony je možné zaznamenat i v obchodech od personálu. A to nejen, když se potkají se zákazníkem, ale i když vstoupí do obchodu ze skladových prostor. Tak např. jeden zelinář, který se jal doplnit zboží, vycházel ze skladu, započal proces krátkým zastavením a rychlým úklonem, pak pokračoval dále a vyrovnával zeleninu z bedničky.

Udivování je běžným projevem komunikace. Během rozhovoru, pokud se týká nových sdělení, se snaží o souznění s vyprávějícím, které dávají najevo skrze citoslovce = „óóóó“, „hmmmm“ atp. Zajímavou zkušeností pak byla má přednáška na univerzitě, kdy v místnosti znělo velmi často „óóóó“, doplněné stejnou intonační hladinou. Toho si prostě nedalo nevšimnout. Obdobně jsem tyto projevy zaznamenal při jednáních nebo dialogích. Netrvalo dlouho a tato souznění jsem opětoval, včetně úklon.

Co se týká společného **sdílení informací**, jsou Japonci také k nepřekonání. Jakékoliv sdělení, a to které učiní cizinec o to více, se rázem stává předmětem velkého šíření. Na počátku jsem se omlouval, za svou angličtinu, která je poznamenána cca 3 letým pobytem v Asii v horách či na cestách mezi domorodci. To jsem ještě nevěděl, že Japonci jsou patrioté na svůj rodný jazyk a angličtinu užívají snad jen v nutnosti. Na dotaz, kde jsem pobýval, jsem postupně vyjmenoval státy od východního Pakistánu po Malajské Borneo na západě. Nejvíce se však Kenzovi zalíbilo slovo „*Himaláje*“. Od té chvíle kohokoliv jsme potkali, proběhla emotivní diskuze mezi Kenzem a ostatními v jejich národním jazyce. Z toho všeho jsem zaregistroval pouze tři slova: „*Jan, Čeko, Himaláááá*“, po kterém následovalo hromadné óóóó. Marně jsem se snažil vysvětlit, že procházka v Himalájích je obdobná chůzi v jakýchkoliv jiných horách. Když jsem si však uvědomil, že jsem v Nepálu potkal Japonce, kteří byli vynášeni do základních táborů šerpy, usazení v koších, ve kterých se vynáší náklad do horských příbytků, bylo toto „udivování“ i pochopitelné.

Vizitky používají při prvním kontaktu a je dobré mít je u sebe. Obzvláště i proto, že Japonci neumí dobře anglicky, a tak si případně vyčtou informace z vizitky. Občas jsem však dostal vizitku s japonskými znaky. Podávají se oběma rukama, stejně tak jako i ostatní věci, vč. peněz v obchodě, novin, pohledů aj.

Ceny všeho jsou na naše podmínky velmi vysoké. Např. 3 denní jízdenka na spoje (metro, vlak, autobus) přijde cca na 1000 Kč, jednotlivé jízdenky se pak prakticky nevyplatí používat. Optimální jsou kreditní, které odečítají skutečně projetý čas mezi zastávkami. Když hrozilo, že budu muset do Tokia na konzulát pro pas, zjistil jsem, že doprava „šikanzenem“ vyjde cca na 6000 Kč/jedna cesta. Něco přes 500km se zvládne za cca 3,5 hodiny tj. trasa Praha - skoro Poprad.

Doprava je rychlá a přesná. I proto, že mají takový systém přepravy, kdy jej všichni dodržují. Japonci vůbec jsou zaměřeni pro kolektiv. Když se člověk ocitne na nástupišti, tak pro snazší orientaci je možné vidět na protějším nástupišti, v úrovni kolejí, cedule. Tam jsou informace o tom, kde se budou nacházet dveře příjíždějícího vlaku/metra. Pozice dveří jsou prostě neměnné, resp. přesnost zastavení vlaku. Zvláštní označení dveří pak mají pro těhotné ženy. Podle těchto cedulí se pak na nástupišti řadí cestující do dvouřadu. Je tedy hned poznat, kde jsou „volné“ dveře a tak se všichni rozprostřou po celé délce nástupiště, aby výměna cestujících probíhala rychle. Na zemi jsou pak jednobarevné čáry, které vedou ode dveří vlaku až po východové schodiště/eskalátory. Pro vstup do vlaku (od schodiště), resp. K jeho dveřím, jsou pro tyto čáry použity jiné barvy. Ke zjednodušené orientaci, jak se řadit pro vstup, jsou přede dveřmi namalovány otisky chodidel. Obvykle jsou tyto otisky v páru, tedy, aby se lidé řadili do dvoustupu. Našel jsem i otisky tří. V obou případech jsem testoval postoj své osoby a hledal místo, kam se vedle mě postaví druhý do páru (natož do trojice). Celý systém vede k tomu, že se hemžící se cestující velmi dobře orientují, spoje pak jezdí včas a rychle. Některé spoje jsou plně automatické, řídí je počítač a jsou bez řidiče. Sedačky ve vlaku jsou vyhřívané a na konečných zastávkách se vždy automaticky otočí tak, aby byly ve směru jízdy. Další zajímavostí je to, že cestující vždy dodržují levostranný systém chůze, tedy nedochází ke „srážkám“ a pokud člověk neví, kde je východ, tak jen stačí jít s davem. Problém nastává pouze tehdy, když se ve stanici objeví pravostranný systém. Ten je ale jen v některých stanicích či regionu, jako např. v Kjótu. Ale díky barevnému značení se lze rychle zorientovat.

Ekologie je jednou z prvořadých starostí všech obyvatel. Je to úcta k přírodě a sebe sama. Současně jsou dosti úspěšným a zaměstnaným národem. Během cestování v dopravních prostředcích tak pospávají, ale především obědvají/večeří. Jíst za chůze je nevhodné.

K občerstvení slouží velká síť obchodů přidružených k dopravní síti. Veškeré jídlo i pití se prodává v plastových obalech a v jednorázovém použití vč. jídelních hůlek, sójových omáček, ubrousků, aj. Tím vzniká velké množství odpadů, které však třídí a recyklují.

Stravování je velice zdravé, chutné a syté. Základ tvoří rýže a mořské ryby. Je velice slušné při jídle mlaskat jako projev, že je jídlo dobré. Mně tedy chutnalo moc, ale netroufal jsem se vyjadřovat. Jen občas jsem splynul s davem, když ostatní spolustolovníci sdělovali kuchařkám do kuchyně, že to byla „ňamka“.

Ano – Ne Tato dvě slova mají odlišný význam, než jak jsme zvyklí. **Ano** znamená pouze to, že rozuměli našemu sdělení. Proto je potřeba se mít na pozoru, zda souhlas s tím, že si mohu něco vzít, či směr mé cesty je správný, je skutečný. Vyjadřovat se slovem **Ne** je zase krajně neslušné a vůbec jej nepoužívají. Místo toho opisně používají citoslovce, které značí nesouhlas. Pokud to je nezbytné, tak neverbálně před tělem překříží paže rukou jako symbol záporu/zákazu. Což se mi i stalo, když jsem se v „relaxačních horkých pramenech“ snažil zjistit, proč tam mají sprchy a současně vedle plastové sedačky s kyblíkem na polévání a kohoutky s vodou na úrovni kolen. Neverbální formou mi pán sdělil, že se mám umýt sedmo a do sprchy je zákaz chodit. Stručně a jasně. Sprchy jsou pravděpodobně pro cizince, ale já splynul a umýval se sedmo kyblíkem. I když jsem chvíli pozoroval „jak na to“, resp. Zda je postup správný.

Gejši, co by specifikum této země byly zvědavým tématem rozhovorů též. „Gej“ znamená *talent/umění* a „Ša“ pak *člověk/bytí/přítomnost*. V překladu lze říci, že se jedná o nejvzdělanější ženy. Objevil jsem je v Kjótu. Ve starém, historickém a původním hlavním městě. Učí se zde profesi, která má svou dlouholetou tradici, a která nemá nic společného s našimi představami žen poskytující sexuální služby. Resp. jsem potkával jejich žákyně – Majko, které se této profesi učí. Gejši jako takové jsou hodně vytížené a v ulicích se moc nevyskytují.

Dovětek na konec.....

..... a tak si říkám, že by erudovanost vydaného článku jistě tyto postřehy nijak nesnížili, což?